Francesc Marín, el “governador” de Hawaii

Autor:
Data de publicació: 22-03-2021

Article de l'Ignasi Dies Moratilla a 'Petjada catalana' del 3 d'agost del 2020. El mataroní Francesc Marín Grassi va viure a Hawaii des del 1793 fins al 1837. Home polifacètic, va exercir-hi diversos càrrecs i va arribar a ser-ne governador per mandat del rei Kamehameha I, que havia unificat l'arxipèlag.

Els castellans mantenen en secret el descobriment de Hawaii
El món anglosaxó no dubta a l’hora d’adjudicar el descobriment de l’arxipèlag de Hawaii al capità Cook (1778), que va navegar amb mapes espanyols i portuguesos robats. Tanmateix el primer europeu que hi va arribar va ser l’andalús Ruy López de Villalobos el 1542. Els estudis més recents conclouen que la ubicació d’aquestes illes va mantenir-se en secret des d’aleshores per tal de protegir les rutes marítimes hispàniques entre Àsia i Amèrica dels atacs d’anglesos i neerlandesos.

L’expedició de l’Uranie recala a l’arxipèlag
El 1819 atraca a Hawaii el vaixell francès Uranie, que estava circumnavegant el món amb propòsits científics, tal com havia fet el mallorquí Felip Bauzà dues dècades abans. El rossellonès Jaume Aragó, tercer dels quatre germans Aragó –destacats homes de cultura, científics i polítics francesos– va participar com a dibuixant en l’expedició. Una part important dels dibuixos que va fer a l’arxipèlag estan exposats actualment en el Honolulu Museum of Art.

Tot i tenir el català com a llengua materna va escriure sempre en francès. Les seves obres, molt populars, van ser font d’inspiració per al seu gran amic, Jules Verne. Jaume Aragó explica en els seus escrits com a Hawaii els francesos van ser rebuts pel “governador” del reialme, Francesc de Paula Marín Grassi. Aragó escriu: “era ell (Marín) català, i jo rossellonès; parlàvem la mateixa llengua, i érem, per així dir-ho, compatriotes”. Continua relatant com Marín s’interessa pel resultat de la Guerra del Francès a Catalunya i acaba declarant “vaig néixer a Mataró, i el meu pare era l’executor de les sentències criminals (el botxí)”.

Estàtua del rei Kamehameha I davant de la seu del Tribunal Suprem de Hawaii, antiga seu del govern del regne de Hawaii. Wikimedia Commons.

Com arriba doncs Marín a Hawaii?

El cert és que se sap ben poc de la vida de Marín abans d'arribar a l'arxipèlag hawaià. L'escrit d'Aragó no ajuda a aclarir el fet que una fe de baptisme situï el naixement de Marín a Jerez de la Frontera el 1774. Aquest municipi andalús, però, comptava en aquells temps amb una important presència de famílies de pescadors catalans. No s'hauria de descartar tanmateix que la família Marín s'hagués hagut d'exiliar per motius polítics. Als arxius consta que Marín es va allistar a la marina i que va passar per Mèxic i per Nootka (actual Canadà), la posició més remota i aïllada de l'imperi espanyol, assegurada per Pere d'Alberní i els soldats de la Companyia de Voluntaris de Catalunya. Marín va desertar durant el seu servei al Pacífic i, no se sap exactament com (possiblement a bord d'un mercant nord-americà), el 1793 arriba a Hawaii, on hi romandrà la resta de la seva vida.

Conseller de confiança del rei

Francesc Marín, home polifacètic, posarà aviat en pràctica els seus extensos coneixements de botànica a la seva nova llar, cosa que l'aproparà a la família reial. El rei Kamehameha I, que havia unificat l'arxipèlag i es disposava a modernitzar-lo, el va nomenar metge de la cort, comptable, i conseller de confiança. El seu coneixement de la llengua hawaiana el va dur a representar a la monarquia en les negociacions que es duien a terme amb les delegacions occidentals que començaven a sovintejar l'arxipèlag. També va ostentar el rang de capità de l'armada hawaiana.

Base aeronaval de Pearl Harbor amb Ford Island en el seu interior. Wikimedia Commons.

L'introductor del sistema occidental d'agricultura a Hawaii

Els detalls de la seva vida a Hawaii són ben coneguts gràcies al fet que va redactar un diari que ha arribat fins als nostres dies. En ell explica com des del seu ranxo, on actualment s'alça la Marin Tower de Honolulu, va introduir amb èxit a les illes el cultiu de la pràctica totalitat de les hortalisses i fruiters que s'hi van adaptar, així com el tabac, la canya de sucre, i la pinya i la papaia, les plantes "estrella" de les illes. Testimoni d'això en són les vinyes que va plantar en els terrenys situats al costat sud del Nu'uanu Stream, que donen nom a l'actual Vineyard Boulevard. A més, a l'illa de la seva propietat, l'actual Ford Island (Pearl Harbor), va ser on va desenvolupar amb èxit la cria d'espècies animals de granja (conills, porcs, cabres). Incomprensiblement, però, el seu dilatat llegat mai ha obtingut a Hawai el reconeixement que mereixeria.

Epíleg familiar tràgic a la Polinèsia

Una llarga malaltia va posar fi a la seva intensa vida en el seu ranxo el 1837, envoltat de les seves dones i els seus nombrosos descendents. Uns pocs anys abans, però, la tragèdia va sacsejar la família. El seu fill George s'havia desplaçat amb treballadors hawaians als arxipèlags polinesis de Fiji i Wallis per recol·lectar espardenyes i cuirasses de tortuga. A l'illa d'Uvea van sorgir seriosos problemes amb el seu monarca i George Marín el va enderrocar proclamant-se rei. En poc temps els nadius es van revoltar i el van assassinar.

El cognom Marín torna a Honolulu un segle després

Un altre català sense relació familiar amb la nissaga hawaiana dels Marín, malgrat compartir el mateix cognom, faria una breu aturada a Honolulu el 1927. Es tracta de l'empresari barceloní Joan Marín Balmas (1890-1945), que viatjava com a passatger al creuer de luxe Belgenland, que circumnavegava el món, tal com resava el seu eslògan: The Largest Ship to Circle the Glove. Aquesta experiència a l'abast de molt poca gent el va portar a escriure el fascinant llibre De París a Barcelona passant per Honolulu, publicat el 1929.

Escut d’armes del regne de Hawaii.

Aquest apunt ha estat possible gràcies a les investigacions de la Fundació d’Estudis Històrics de Catalunya.

Oceania

03/08/2020

Ignasi Dies Moratilla

https://www.petjadacatalana.com/francesc-marin-el-governador-de-hawaii/

Saber-ne més:

? Camp, Carles. Francesc de Paula Marin i Grassi, “governador” de Hawaii. Fundació d’Estudis Històrics de Catalunya.

?Francesc Roca. ”Catalans a Andalusia”. Francesc Roca. L’Econòmic. 30 de juny de 2012.

?Aragó, Jacques. Souvenirs d’un aveugle. Voyage autor du monde. Ed. Hortet et Ozanne. París, 1839.

?Aragó, Santiago. Recuerdos de un ciego. Viaje alrededor del mundo. Traducció al castellà publicada per Gaspar y Roig a Madrid l’any 1851. Digitalitzat per Google.

?H. Gast, Ross. C. Conrad, Agnes. Cubero, José Ignacio. Don Francisco de Paula Marín (1774-1837). Ediciones Doce Calles, 2007.

?Jiménez, José Luis. Un jerezano en el paraíso. Diario de Jerez, 4/2/19.

?Cardelús, Borja. El Pacífico indómito. ABC, 20/01/20.

?De París a Barcelona passant per Honolulu. Biblioteca del Pavelló de la República.

?Diccionari d’economistes catalans. Societat Catalana d’Economia. Institut d’Estudis Catalans. Barcelona, 2020.

Illes Hawaii (cliqueu-hi damunt).
Illa d’Uvea (Wallis) (cliqueu-hi damunt).